

РОЗДІЛ II

ОБРЯДОВІ ПІСЕННІ ТРАДИЦІЇ: РЕГІОНАЛЬНИЙ РАКУРС

УДК 398.8(=161.2)(478)

DOI: <https://doi.org/10.31318/2522-4212.2020.15.219372>

Василь Коваль

<https://orcid.org/0000-0002-3562-8899>

Львівська національна музична академія ім. М. В. Лисенка

вул. О. Нижанківського, буд. 5, Львів, 79005 Україна

+380 050 610 3425, e-mail: vmk333@ukr.net

Обрядовий фольклор українців півночі Молдови: трансформаційно-модифікаційні процеси

Для цієї наукової розвідки об'єктом дослідження обрано найтипівіші обрядові наспіви українців півночі Молдови, які записали на цих теренах О. Харчишин і Н. Пастух упродовж 2005–2009 років у 41 селі й двох містах десяти районів регіону та подані до збірки «Фольклор українців півночі Молдови: пісні та речитативи», що становить джерельну базу студіювання. Основна мета – визначення модифікаційно-трансформаційних процесів в аналізованих мелотипах, виявлення в них спільного та відмінного з аналогами української традиційної музики загалом.

Стан побутування народновокальних творів українців півночі Молдови на сучасному етапі з етномузикологічного погляду загалом засвідчує типологічну спільність із традиційною народномузичною культурою українського народу. Єдність цієї культури проявляється навіть у подібних модифікаційно-трансформаційних процесах типових музично-ритмічних форм та їхніх складових.

Українці Молдови не тільки змогли зберегти здобутки своєї нації в розвою традиційної музичної культури, а й примножити їх завдяки засвоєнню та культивуванню іноетнічних сакраментальних надбань. Відтак вони зуміли витворити свій неповторний багатовекторний народномузичний стиль.

Ключові слова: музичний фольклор, українці півночі Молдови, трансформаційно-модифікаційні процеси.

Одним із надважливих завдань сучасного українського етномузикознавства є не тільки фіксація та дослідження традиційної музичної культури на теренах нашої держави, а й за її межами: чи то на українських етнографічних землях, чи ба навіть у віддалених куточках інших держав, де компактно проживають українці. У цій царині вже зробили чималий науковий поступ такі дослідники як Лариса Лукашенко і Галина Похилевич (Північне Підляшшя, (Лукашенко, 2006)), Кузьма Смаль та Іван Кідешук (Південна Буковина (Смаль, 2008)), Надія Супрун-Яремко (Кубань, (2005)), Василь Сокіл (Зелений Клин, (1999)), які представили традиційну культуру, зокрема народномузичну, з цих теренів у своїх фольклористичних збірках. Також написано та захищено три дисертаційні дослідження на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства, автори: Олена Тюрікова (українські переселенці Новосибірського Приоб'я (1994)), Маргарита Скаженик

(Середнє Полісся, (2012)) та Ганна Пеліна (Мараморощина, (2017))¹.

На сьогодні маємо низку наукових надбань і на матеріалах традиційної музики українців півночі Молдови. Це, передовсім, дві збірки, в яких вміщено зокрема й українські та молдовські пісні – «Співає Стурзовка...» (Попович, 1995) та «В земле наши корни» (Попович, 1997). Та в цих виданнях не заторкнуто проблем мелотипологічного аналізу наведених народновокальних творів. Уперше стисло подано мелотипологію календарно-обрядових наспівів у науковій розвідці «Сучасний стан побутування фольклорної традиції українців Молдови...» у співавторстві Ольги Харчишин, Надії Пастух та автора цих рядків (2019). Також викладено короткий побіжний мелотипологічний аналіз низки народновокальних творів, що увійшли до збірки

¹ Основні положення цих дисертацій викладені в наступних публікаціях: (Тюрікова, 1996; Скаженик, 2010; Пеліна, 2015).

цих же науковців «Фольклор українців півночі Молдови: пісні та речитативи», яка ось незабаром має вийти друком. Тож проблема подання розгорнутішої мелотипологічної картини традиційної, зокрема обрядової, передусім вокальної творчості, яка побутує дотепер на цих теренах у активній чи бодай пасивній формах, і надалі залишається актуальною.

З огляду на це, для пропонованої наукової розвідки об'єктом дослідження обрано найтипівіші обрядові наспіви українців півночі Молдови, які записали О. Харчишин і Н. Пастух упродовж 2005–2009 років у 41 селі й двох містах десяти районів регіону. Ці твори подані до вищезгаданої збірки та становлять джерельну базу студіювання. Окрім того, розглянута й низка наспівів, транскрипції яких були надані для музичного редагування автором цієї розвідки, але не ввійшли до збірки. Усі нотації зробили львівські етномузикологині Анна Черноус та Христина Попович. Предмет вивчення – мелотипи народвокальних творів, які обслуговують календарно- та родинно-обрядові жанрові цикли. Основна мета – визначення модифікаційно-трансформаційних процесів в аналізованих мелотипах², виявлення в них спільного та відмінного з аналогами української традиційної музики загалом.

На теренах Молдови зафіксовано майже весь жанровий спектр обрядових народвокальних наспівів, притаманних українській традиційній музичній культурі: колядки, щедрівки, маланка, веснянки (гаївки), купальські, народинні (хрестинні), весільні, голосіння й похоронні пісні. Українцям Молдови властива як народномузична культура дорослих, так і дитяча. Традиція представлена питомими й напливовими наспівами.

Для підтвердження мелотипологічної спорідненості традиційної пісенності україно-молдовського пограниччя варто передовсім детальніше зупинитися бодай би на кількох музично-ритмічних формах різних жанрових циклів, відтак побіжно вказати на спільність мелотипів, які притаманні іншим народвокальним творам.

Календарно-обрядові пісні українців Молдови складають значну частину репертуару, багату на розмаїття музично-ритмічних форм. На досліджуваному терені зафіксовано колядки з

^{rs}V554³ («Пане господарю, вставай та й не спи»⁴, «Гей пане, пане, пане Іване» та ін.), що значно розширює ареал їх побутування, який визначив не тільки Володимир Гошовський (1971, с. 96), а й встановила Ірина Клименко (2017, карта 1 на с. А2). В однорядкових 14-складових колядках 5-складові силабічні групи зазвичай мають ямбічну (третню) музично-ритмічну форму 11112. Проте подибуються й колядки, в яких у другому 5-складнику вкорочується остання силабохрона й кількість часівок зменшується з шести до п'яти – 11111 (нотації 1, 2). Окрім того, замість 5-складників іноді наявні 6-складники. Їхня поява викликає дроблення першої силабохрони – $\frac{1}{2}\frac{1}{2}1112$ чи $\frac{1}{2}\frac{1}{2}1111$ (нот. 2). Для 4-складових рефренів здебільшого притаманні пеони четверті 1112, у яких іноді видовжена остання тривалість – 1113, що при компенсації між третьою та четвертою силабохронами моделюється до висхідного іоніка 1122, який теж наявний у колядках цього типу. Щоправда, у цих зимових наспівах з висхідним іоніком у рефрені спостерігаємо розширення складочислової будови рефрену внаслідок пронунціації (збільшення чи зменшення складотворних звуків у складі) – з чотирьох до п'яти складів – «Гой дай, Бо/ї/же» (нот. 3). Таке розширення викликає дроблення висхідного іоніка, даючи у висліді похідну музично-ритмічну форму 11112, що позірно нагадує 5-складник.

Особливої уваги заслуговують колядки «Хваливса пан конем перед королем» (нот. 4) та «Зажурилися гори й долини» (нот. 5). У першій із них поява 6-складника в початковій силабічній групі викликає не дроблення, а додавання ще однієї силабохрони до музично-ритмічної форми 5-складника. Унаслідок пронунціації рефрен, із якого розпочинається виконання наспіву, розширюється вдвічі – із чотирьох складів аж до восьми («Йа гой/йе/, дай, Бо/ї/жи/ги/»). У другій колядці відбувається редукція (викидання) складу «же», який заміщається двічі повтореним «гей» («гей, гей»), із чого й розпочинається спів. Обидві колядки виконують у чоловічій манері, хоча першу з них співає жінка, другу – чоловік. Саме для традиційного чоловічого виконання колядок, яке притаманне, зокрема, для архаїчного регіону гуцульських Карпат, характерний повільний тягнучий темп із відкритим гучним тембром та орнаментальним розцвічуванням наспіву, де на один склад часто може припадати

² Під модифікаційно-трансформаційними процесами передовсім розуміється ритмічне варіювання (дроблення та злиття силабохрон, що викликане відповідно збільшенням чи зменшенням кількості складів у силабічних групах), власне трансформація (викидання або додавання силабохрон), строга й вільна агогика (продлонгація і / чи абрєвіація тривалостей).

³ Підкреслення цифри чи цифр знизу вказує на наявність у ритмо-семантичній формі міжстрофових повторів.

⁴ Інціпіти наспівів подано за першою строфою, хоча в транскрипціях часто нотована інша строфа.

три, а то й чотири звуки. Загалом же всі колядки цього типу є похідними від ямбічного прототипу з ${}^mR^6|1212|1212|1212||$. Трансформаційно-модифікаційні видозміни цього прототипу призвели до появи похідних форм, які побутують на досліджуваному терені дотепер. Амбітус цих колядок іноді сягає октави. Мелодія має в основному мінорний ладовий нахил та зазвичай зигзагоподібний контур зі здебільшого притаманним виходом у кінці рефрену на п'ятий щабель, темп виконання – помірний або повільний. Варто зауважити, що в українців Молдови записано й дворядковий мелотип з sV55_4 , який побутує тут у кристалічній (однак похідній) музично-ритмічній формі ${}^mR^6||:11112|11112|1212:|$ («Зажурилася крутая й гора»), щоправда з пролонгацією останньої силабохрони в середньому та заключному кадансах (нот. 6).

Зафіксовано на досліджуваній території й вельми поширений на теренах України дворядковий ямбічний мелотип з sV55_2 . Музично-ритмічна форма цих колядок подибується у двох різновидах:

- 1) ${}^mR^6|11112|11121|123||11121|11121|123||$
(«Пани господарю, чи є ж ти дома?», нот. 7) – поява 6-складника 111112 супроводжується додаванням силабохрони до 5-складника 11112;
- 2) ${}^mR^6|11121|11121|123||11121|11121|123||$
(«А в городечку винни яблочко», нот. 8). Окрім того, як видно із прикладів, у 5-складниках відбувається підміна ямба 12 на хорей 21: у першому випадку тільки в трьох, у другому – в усіх чотирьох силабогрупах.

Побутують у селах Молдови з населенням етнічних українців і колядки з ${}^sV55;45$, ${}^sVab;pb$ та ${}^mR^6|11112|11112||2112|11112||$ («Добрий вечір вам, пане господар!», «Добрий вечір вам! Чи ви раді нам?» тощо). Рефрени в них зазвичай укорочені з шести до чотирьох часівок – ${}^41\frac{1}{2}/\frac{1}{2}2$ (нот. 9).

Подибуються і дворядкові колядки зі спондеїчною (паристою) музично-ритмічною формою, які постали внаслідок модифікаційно-трансформаційних процесів прототипу з ${}^mR||:42222|2222|224:|$. У похідних формах 4-складники можуть розширюватися до п'яти, шести, семи і навіть до восьми складів. Це, як правило, відповідно викликає дроблення другої (21122), першої та другої (111122), перших трьох (1111|112) та всіх чотирьох (1111|1111) силабохрон. Іноді в 5-складниках дробиться не друга, а перша часівка (11222), а в 6-складниках – не перша й друга, а перша та третя (112112). Низка колядок цього типу виконується на два голоси: терцієва втора з розходженнями у квінту та октаву в кадансах. Побутують і версії, в яких у

другій силабічній групі другого рядка 4-складник заміщається 3-складником, що супроводжується стягненням (злиттям) третьої й четвертої силабохрон (224). Видозмінюються й 3-складники внаслідок розширення їх із відповідними дробленнями до чотирьох (1124) та п'яти складів (11114). Усі ці видозміни легко зауважити в наспівах «Пане господарю, йа на вашім дворю» (нот. 10), «Пане господарю, ми на твоім дворю» (нот. 11), «Добрий вечер, господарю!» (нот. 12), «Пане господарю, йа й на вашім дворю» (нот. 13). Зафіксовано й інші різновиди цього мелотипу, у яких, передовсім, наявна редукція передостанньої (п'ятої) силабічної групи та інші музично-ритмічні трансформаційно-модифікаційні процеси, зокрема, принципово відмінне розширення 3-складника до чотирьох складів шляхом дроблення останньої силабохрони («Йа в неділю рано всі дзвони дзвонили», нот. 14).

Окрім того, на досліджуваній території колядкам притаманні й гібридні (змішані, складені) музично-ритмічні форми. Це, зокрема, наспіви з ${}^sV55;44$ чи ${}^sV65;54$ («Пане-паночку й господарочку!», «Ой вставай, не спи, замітай двори», «Пане господарю, й увставай, не спи», нот. 15а, б, в). 5-складники першого рядка мають музично-ритмічну форму 11112 (6-складник 111111 утворюється внаслідок дроблення її останньої силабохрони, нот. 15в). У другому ж рядку (приспіві) наявна ксенотекстизація (перетекстування) вдвічі збільшеної 5-складової музично-ритмічної фігури 22224, що супроводжується дробленням четвертих вартостей на дві восьмі, прискіпшенням цих восьмих до шістнадцяток, укороченням половинної тривалості до четвертої тощо.

Щедрівкам зазвичай притаманні 4-складові силабічні групи з ритмом висхідного іоніка 1122 («На щедрий вечір, на Святий вечір», «На Фіянській манастире» та інші). Поява 5-складників супроводжується дробленням другої силабохрони (нот. 16). Наявні й щедрівки з диспндеєм 2222 і тонічним віршуванням. Заміщення 4-складників 5-складниками теж відбувається внаслідок дроблення другої часівки, а 6-складниками – перших двох («Щедри, щедри, щедрівочка, нот. 17).

Для маланкових наспівів, зрозуміло, передовсім характерний 4-складовий маланковий антиспаст 1221, який, до речі, трапляється й у щедрівкових мелодіях. Заміщення 4-складників 5-складниками призводить до дроблення першої четвертої на дві восьмі, унаслідок чого отримуємо музично-ритмічну форму з трибрахієм-хореем 11121 (нот. 18). Іноді замість антиспаста наявний дихорей 2121. Маланки виконують як у

мінорному, так і в мажорному ладових нахилах. Для них властиві різні ладові константи – основні опорні звуки в кожній силабічній групі (за Ярославом Мироненком (1992, с. 36)), як-от: *acag* чи *dcbg* – найпоширеніші для мінору та *dchg* – для мажору. Подибуються й маланкові плеси з уже відомою ямбічною музично-ритмічною формою 5-складників 11112 (нот. 19).

Серед весняного жанрового циклу в українських селах Молдови, як і на території України, побутують як строфічні (дворядкові), так і тирадні наспіви. Поміж строфічних мелотипів найпоширеніші форми з ^{rs}V7₂, ^mR||:91111212:|| («Скакали дикі кози», нот. 20); з ^rV433₂, ^sVa6б;вг та ^mR||:61111|211|112:|| («Іа довгая лозина, лозина», нот. 21). Музично-ритмічний рисунок першого наспіву є рудиментом серединної фрази ямбічних 6(7)-складових весільних ладканок, які будуть охарактеризовані в подальшому. Другого ж – похідним мелотипом від 6-складника 222222, що зазнає дроблень у першій, другій, четвертій та п'ятій часівках. Іноді в похідній музично-ритмічній формі пролонгується (подовжується) п'ята силабохрона. До строфічних також належить мала колісцева форма – МКФ («На ден добрий, Жельман», нот. 22). Усім тирадним весняним наспівам притаманний розпад великої колісцевої форми (ВКФ). У повному виді з двома зачинами, двома ходами, двома кінцівками її не зафіксовано. Найчастіше подибується ВКФ із пропущеними зачинами, двома ходами та однією кінцівкою (<...> - xx - <...>к) (нот. 23).

Купальські пісні, як і весняні, також представлені строфічними та тирадними (з рудиментами ВКФ) мелотипами. Серед строфічних наспівів наявні два мелотипи з ^rV54₂. В основі першого з них – маланковий антиспаст (нот. 24). Генезу ж другого мелотипу, який є одним із найхарактерніших для купальських пісень, детально описав у своїй науковій розвідці Богдан Луканюк (2008). У молдовському варіанті зауважуємо ще іншу видозміну цього генотипу, яка, найправдоподібніше, пов'язана з пригадуванням словесного тексту. Вірогідно, що замість єдиної зафіксованої строфи «А наш Іван Купайло з вирби, з вирби, а ти, Іванку, прийди, прийди» мало бути проспівано «А наш Купайло з вирби, з вирби, а ти, Іванку, прийди, прийди» (нот. 25). Надмірні два склади в першій силабічній групі спричинили додавання двох восьмих тривалостей до трибрахія-хорея 11121, унаслідок чого утворився музично-ритмічний рисунок 1111121. До того ж, у другій та четвертій музично-синтаксичних стопах пролонговані останні силабохрони. Строфоїдні наспіви в основному складено тонічним віршем. Зазвичай мелодії

вузькоамбітусні й базуються на ритмічному дробленні короткої поспівки, що спричинено коливанням кількості складів у рядку, та поступовим незначним розширенням амбітуса (нот. 26).

Хоча «вечорничні парованки», за визначенням Н. Пастух та О. Харчишин, і належать до зимового жанрового циклу, усе ж з етномузикологічної точки зору їх варто розглядати наприкінці календарно-обрядових наспівів. Це спричинено передовсім тим, що вони споріднені за наявністю парувальних мотивів із гаївками та купальськими, а також жартівливими піснями. Аналіз мелотипів, якими послуговуються українці Молдови у «вечорничних парованках», підтверджує це судження. Зокрема, доволі поширеною є мала колісцева форма ^rV66;446 та ^mR||:4111122|111122||1111|1111|111122||, яка притаманна гаївкам (нот. 27). Зафіксована й ВКФ (нот. 28), що характерна як для весняних, так і купальських пісень. Зарекордовано й «парованки» з ^{rs}V44₂ та ^mR||:61111|2222:|| («Над річкою, над водою», нот. 29), яка постає від 6-складника 222222, що зазнає дроблень у першій та другій часівках. Похідні форми від 6-складника притаманні й весняним пісням. Наявні й «вечорничні парованки» з тонічним віршуванням. У цьому випадку їхні наспіви komponуються на чабарашково-шумкових (1111) та козачкових (112) музично-ритмічних поспівках (зазвичай у поєднанні з коломийковими закінченнями (111122), що прикметно для весільних приспівок та жартівливих пісень). Іноді в результаті дроблень, спричинених хиткістю складів у тонічному вірші, протягом виконання одного наспіву відбувається перехід від вищезгаданої малої колісцевої форми до коломийкової (нот. 30). Амбітус мелодій, які мають як мажорний, так і мінорний ладовий нахил, може сягати октави.

Родинно-обрядових наспівів на теренах Молдови зафіксовано не так уже й багато. Зокрема зафіксована тільки одна хрестинна приспівка «Ой вешенька-черешенька», що подана у збірці «В земле наши корни...» (Попович, 1997, с. 220). Та й то вона є радше умовно родинною, бо прямих доказів її приналежності до цього обряду недостатньо. Ця мелодія має коломийкову наскрізну ритмо-семантичну структуру вірша ^{rs}V446₂ та складену третно-паристу музично-ритмічну форму ^mR||:12 11|111 2|12 11 14:||, що найправдоподібніше походить від маланкового антиспаста 1221. Перший 4-складник виникає внаслідок абрєвіації (укорочення) третьої вартості з четвертої до восьмої, другий – результат викидання останньої силабохрони похідного маланкового 5-складника 1112(1).

6-складник – поєднання першого 4-складника із 2-складником, що є наслідком злиття в одну тривалість другої, третьої й четвертої вартостей такого ж 4-складника. Варто зауважити, що така форма подибується й у піснях звичайного жанрового циклу як в українській, так і в молдовській традиційній музиці. Тому вона може бути й уповні самостійною.

Весільна обрядовість представлена ладканками, піснями та приспівками. Найпоширенішим серед дворядкових строфічних ладканок є прототип з музично-ритмічною структурою вірша 5₂ та ${}^mR||:{}^611112|123:||$, що походить від ямбічної праформи $||:{}^61212|123:||$. Та в кристалічному виді він не подибується. Змін зазнає передовсім 3-складник, який модифікується в ритмічний рисунок 112. До того ж, 3-складові силабічні групи в деяких ладканках заміщаються 4-складниками чи навіть 5-складниками. Це викликає відповідно дроблення першої (${}^{1/2}{}^{1/2}12=1124$) та першої і другої (${}^{1/2}{}^{1/2}{}^{1/2}{}^{1/2}2=11114$) вартостей, як у згаданих вище колядках. Окрім того, 3-складник може мати й ритмічний рисунок ${}^{1/2}{}^{1/2}3$, який виникає внаслідок прискіпшення двох перших силабохрон та видовження останньої. Базифікований 5-складник завдяки ксенотекстизації розростається до 8-складової побудови з цезурою посередині (4+4). Це викликає дроблення перших трьох вартостей музично-ритмічної форми 11112, даючи таким чином похідну ${}^{1/2}{}^{1/2}{}^{1/2}{}^{1/2}{}^{1/2}{}^{1/2}12$. Загалом же рядки цих ладканок можуть мати такі структури: V443 із ${}^mR{}^{1/2}{}^{1/2}{}^{1/2}{}^{1/2}{}^{1/2}{}^{1/2}12|112||$, V444 з ${}^mR{}^{1/2}{}^{1/2}{}^{1/2}{}^{1/2}{}^{1/2}{}^{1/2}12|{}^{1/2}{}^{1/2}12||$ та V445 із ${}^mR{}^{1/2}{}^{1/2}{}^{1/2}{}^{1/2}{}^{1/2}{}^{1/2}12|{}^{1/2}{}^{1/2}{}^{1/2}{}^{1/2}2||$. Ці типові пісенні форми притаманні, зокрема, ладканкам «Йа сьогодні суботочка, сумний день» (нот. 31а), «Було літо, було літо, йа тепер зима» (нот. 31б) та «Уже ж мої чорнобривці розцвітають» (нот. 31в). Амбітус цих ладканок, що мають як мажорний, так і мінорний нахил із триопорністю ладових констант *ad;ag*, зазвичай обертається в межах квінти, зрідка зачіпаючи субкварту чи шостий шабел, а іноді й верхню тоніку.

Зафіксовано на теренах Молдови й строфічні та тирадні ладканки з монохронним 6-складником 222222 в основі. Накладання на нього тексту з 8-складовим цезурованим посередині (4+4) віршем призводить до дроблення перших двох силабохрон його музично-ритмічної форми. Таким чином утворюється похідний трирядковий тип з V44_3 та ${}^mR||:{}^61111|2222:||$ (нот. 32). Типовим для цих ладканок є завершення в заключному кадансі на другому шаблі. Для тирадної ж композиції – поступове заповнення мелодичного ходу від

тоніки вниз до субкварту (нот. 33). Амбітус може сягати октави.

Побутують в українців Молдови і ямбічні 6-складові ладканки. Для української традиції характерними є їх строфічні та тирадні різновиди із розширеною до семи кількістю складів з ${}^V7_{3(n)}$, ${}^sVAAБ_{(n)}$ та ${}^mR{}^{12}1111233||(:){}^91111212(:)||{}^{12}1111233||$ з усиченням у другому мелорядку. Така музично-ритмічна форма походить від ${}^mR{}^{12}121233||(:){}^9121212(:)||{}^{12}121233||$ і виникла внаслідок дроблення другої силабохрони кожного мелорядка вихідної структури. Та на теренах Молдови зафіксовано тільки модифіковані варіанти цих ладканок. Весільний наспів «Йа в перший раз, йа в Божий час!» (нот. 34) містить 8-складову передладканку з цезурою посередині (4+4), яка збігається з поданим його інципітом та має модельовану диямбічну музично-ритмічну форму 4-складників 1212. Відтак слідує укорочена (без першого мелорядка) власне ладканка. У ній у першому рядку наявний вихідний 6-складник, а в другому – похідний 7-складник. Викидання (пропуск) першого мелорядка спричинене заміщенням його передладканкою. 6-складник, зрозуміло, має вихідну музично-ритмічну форму 121212, щоправда модельовану, оскільки в реальному виконанні четверта та шоста силабохрони пролонговані до четвертої з крапкою й набувають ритмічного рисунку 121313. У 7-складнику ж замість звиклого дроблення другої силабохрони 6-складової музично-ритмічної форми 121233 до неї на її початку додається ще одна восьма тривалість, унаслідок чого він набуває ритмічного вигляду 1121233, як у так званому «надсянському» мелотипі. Отже, весільний наспів «Йа в перший раз, йа в Божий час!» має такі похідні мелотипологічні характеристики: ${}^V44;67$, ${}^sVаб;ВГ$ та ${}^mR{}^61212|1212||{}^9121212||{}^{13}1121233||$. Ладканка має мінорний ладовий нахил. Амбітус не перевищує гексахорда.

Зафіксована ще одна тирадна ладканка, що походить від ямбічного 6-складника 121212 («Шо хтіли – то зробили», нот. 35). Тирада складається із чотирьох рядків (віршів), з яких перші два розширено до семи складів (${}^V7_2;6_2$). Незважаючи на наявність середстрофового безпосереднього повтору (sVAAБВ), як це характерно для таких ладканок із ${}^mR{}^{12}121233||(:){}^9121212(:)||{}^{12}121233||$ чи ${}^mR{}^{12}1111233||:{}^91111212:||{}^{12}1111233||$, в аналізованому наспіві пропущено перший та останній мелорядки. Меліка розгортається тільки на серединній музично-ритмічній основі. Як зазвичай, заміщення 6-складників 7-складниками супроводжується дробленням другої вартості ритмічного рисунку 121212, даючи таким чином

структуру 1111212. Натомість музично-ритмічна форма 6-складника утворюється не внаслідок злиття другої й третьої вісімок 7-складника до первинно роздробленої четвертої, а шляхом викидання його першої тривалості й умовної компенсації її в останній силабохроні, через що утворюється похідна музично-ритмічна форма 111213. Амбітус наспіву – у межах квінти. До того ж, мелодичний контур має низхідний рух: у першому та третьому мелорядках починається з п'ятого щабля й закінчується на першому, а в другому й четвертому – з четвертого й теж завершується тонікою. Ладовий нахил – мажорний.

Серед редагованих наспівів виявилось тільки три весільні власне пісні з нотами. Музично-ритмічна форма наспівів «Не плач, не плач, моя мамко за мною» (нот. 36а) та «Куда рута та й калина зилинька» (нот. 36б) походить від прототипу з ${}^mR||:42222|224:||=:41111|112:||$. Вони мають такі мелотипологічні характеристики: ${}^1V443(4)_2$, sVAB (абв;где) та відповідно ${}^mR||:41111|1111|224:||$ або ж ${}^mR||:41111|1111|1124:||$ чи ${}^mR||:41111|112|1124:||$. Прикметно, що в другому наспіві заміщення вихідного 3-складника (1V443_2) похідним 4-складником (1V444_2), як то зазвичай буває у таких випадках, супроводжується дробленням першої вартості ритмічного рисунка 224. Логічно було б припустити, що при накладанні на похідну музично-ритмічну форму 1124 3-складника дві восьмі тривалості мали б злитися у первинно роздроблену четверту. Проте в цьому наспіві зменшення кількості складів викликає злиття двох попередніх вісімок (на що вказує пунктирна ліга в транскрипції), що призводить до неспівпадіння музичної та віршової цезур. Амбітус цих двох наспівів утримується в межах гексахорда відповідно мажорного чи мінорного ладового нахилу. Пісня «Світи, місяченько, ще ясна зора» (нот. 37) є радше умовно весільною, що мігрувала зі звичайного жанрового циклу й набула ознак приуроченості. Її ритмічна структура вірша 1V65_2 , ритмо-семантична форма sVAB (аб;вг), музично-ритмічна – ${}^mR||:4111122|11114:||$. Зрештою, ця форма теж походить від згаданого прототипу двох попередніх наспівів, який зазнає відповідних дроблень. Амбітус пісні не перевищує квінти. Ладовий нахил – мінорний.

Весільні приспівки представлені дещо ширше. Вони мають як силабічне, так і тонічне віршування. Силабічні приспівки мають коломийкову структуру вірша з 1V446_2 , sVAB (абв;где) та ${}^mR||:41111|1111|111122:||$. Тонічні приспівки базуються на чабарашково-шумкових (1111) та козачкових (112) музично-

ритмічних поспівках (нот. 38). Їх амбітус може сягати октави.

Вельми великою несподіванкою є добра збереженість похоронного обряду в українців Молдови, адже зафіксувати голосіння поза самою обрядодією – справа надзвичайно важка, оскільки виконувати їх без наявності небіжчика зазвичай вважають неприпустимим, бо можна таким чином накликати біду. Натомість на обстеженому терені зареєстрована доволі велика їхня кількість. Їх виконують у синтаксичному типі ритму. Здебільшого уступи голосінь починаються з квінтового тону (іноді з першого чи третього щабля з подальшим виходом на п'ятий) та завершуються тонікою (зрідка терцієвим тоном). Таким чином їх амбітус зазвичай не перевищує квінти. Іноді він може утримуватися в межах кварта чи навіть малої терції. Зрідка в рецитаціях з'являється нижній ввідний тон чи субкварта. Мелорядки голосінь бувають одно-, дво- та трифразовими. Двофразові іноді представлені 8-складниками з цезурою посередині (4+4), що свідчить про наявність ознак силабічного віршування. 4-складники в них мають музично-ритмічну форму пеона четвертого 1112 (наприклад, «Встань, мамуню, встань мамуню», нот. 39). Розширення кількості складів у силабічних групах супроводжується додаванням до цієї структури восьмих тривалостей на її початку. Отже, для багатьох голосінь (у тому числі з трифразовими мелорядками, як-от: «Мамо моя, мамо моя, заступа моя» (нот. 40)) властиве звільнено-силабічне віршування, яке часто іде в парі з речитативним (вільним). Мелодії мають здебільшого мінорний ладовий нахил.

Для редагування було надано значно менше похоронних пісень, ніж голосінь (всього шість). Усі вони виконуються в акцентно-динамічному типі ритму. Чотири з них мають вальсову ритміку в розмірі $\frac{3}{4}$ чи $\frac{6}{8}$, а дві – $\frac{4}{4}$. Із шести похоронних пісень тільки одна має мажорний ладовий нахил, інші – мінорний. Чотири наспіви виконуються на два голоси із терцієвою второю. Взагалі ж представлені в збірці похоронні пісні притаманні українській народновокальній культурі та поширені в більшості теренів нашої держави.

Отже, стан побутування народновокальних творів українців півночі Молдови на сучасному етапі з етномузикологічного погляду загалом засвідчує типологічну спільність із традиційною народномузичною культурою українського народу. Єдність цієї культури проявляється навіть у подібних модифікаційно-трансформаційних процесах типових музично-ритмічних форм та їхніх складових. Зрозуміло, унаслідок асиміляційних перетворень, спричинених іно-

національними впливами, та, відповідно, поступової втрати етнічної ідентичності, такі видозміни незначно відрізняються.

Тож українці Молдови не тільки змогли зберегти здобутки своєї нації в розвою традиційної музичної культури (щоправда, часто тільки в пасивній пам'яті та, безперечно, з незначними елементами асимілятивного впливу, що передовсім проявляється в ладоінтонаційних мелодич-

них зворотах та міжетнічній спільності низки мелотипів), а й примножити їх завдяки засвоєнню та культивуванню іноетнічних сакраментальних надбань, які можуть бути об'єктом окремих наукових студій. Відтак вони зуміли витворити свій неповторний багатовекторний народномузичний стиль.

Список використаної літератури

- Гошовский, В. (1971). *У истоков народной музыки славян. Очерки по музыкальному славяноведению*. Москва: Советский композитор.
- Клименко, І. (2017). Українська зимова макроареалогія в контексті слов'яно-балтського ранньотрадиційного меломасиву (СБРМ). Частина 2: Індексований реєстр зимових мелоформ. *Проблеми етномузикології, 12* (Слов'янська мелогогеографія, 6), 8–18; атлас А1–А7. Київ: НМАУ ім. П. І. Чайковського. <https://doi.org/10.31318/2522-4212.2017.12.132084>.
- Луканюк, Б. (2008). Генезис купальско-петровского мелотипа с девятисложной структурой стиха. *Традиционные музыкальные культуры на рубеже столетий: проблемы, методы, перспективы исследования: Материалы Международной научной конференции*, 89–96. Москва: РАМ им. Гнесиных.
- Лукашенко, Л. (Упор.). (2006). *Традиційні пісні українців Північного Підляшся: за матеріалами експедицій 1999–2001 років Лариси Лукашенко та Галини Похилевич*. Львів: Камула.
- Мироненко, Я. (1992). Про розселення хорватів, тиверців та уличів (за музично- фольклорними даними). *Третя конференція дослідників народної музики червононоруських (галицько-володимирських) та суміжних земель: Матеріали*, 31–37. Львів, (1992, 1–5 квітня).
- Пеліна, Г. (2015). Весільні обрядові пісні та колядки Мараморощини: типологія етномузичних кордонів. *Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського: зб. ст., 116*, 128–136. Київ: НМАУ ім. П. І. Чайковського.
- Пеліна, Г. (2017). *Традиційна музична культура Мараморощини в аспекті етнокультурного пограниччя*. [Неопублікована дис. канд. мист.: фак 17.00.03 «Музичне мистецтво»]. Київ: Національна музична академія імені П. І. Чайковського. 240 с.
- Попович, К. Ф. (Ред.). (1997). *В земле наши корни. История, традиции и фольклор сёл Дану, Каменкуца и Николаевка Глодянского района. Исследования и материалы*. Кишинёв: Штиинца.
- Попович, К., Чернега, К., Мироненко, Я., Панько, В. та ін. (Укл.). (1995). *Співає Стурзовка. Збірка українського та молдавського фольклору села Стурзовка Глоденського району Молдови*. Кишинів.
- Скаженник, М. (2011). *Етномузичний ландшафт басейну Уборті (за обрядами та піснями календарного циклу)* [Дис. ... канд. мист. (17.00.03)]. Київ: Національна музична академія імені П. І. Чайковського. 180 с. + Додатки: 230 с.: 232 нотації, 32 карти.
- Скаженник, М. (2010). Мелогографічний ландшафт басейну Уборті (за матеріалами річного обрядово-пісенного циклу). *Проблеми етномузикології, 5* (Слов'янська мелогогеографія, 1), 43–55; Атлас К9–К13. Київ: НМАУ ім. П. І. Чайковського.
- Смаль, К. (2008). *Буковина, рідний краю. Українські народні пісні Південної Буковини*. Чернівці: Книги–XXI.
- Соکیل, В. (1999). *Народні пісні українців Зеленого Клину в записах Василя Сокола*. Львів: Ін-т народознавства НАН України.
- Супрун-Яремко, Н. (2005). *Українці Кубані та їхні пісні: Монографія*. Київ.
- Тюрікова, О. (1994). *Динаміка фольклорної традиції (пісенний фольклор українських переселенців Новосибірського Приоб'я)*. Автореф. дис. канд. мист.: фак 10.00.02 «Музичне мистецтво». Київ.
- Тюрікова, О. (1996). Поліська традиція у весільних піснях українців Сибіру (на матеріалі с. Морозовки Новосибірської області). *Полісся: Мова, культура, історія: Матеріали міжнародної конференції*, 447–457. Київ.
- Харчишин, О., Пастух, Н., Коваль, В. (2019). Сучасний стан побутування фольклорної традиції українців Молдови: календарно-обрядовий цикл. *Народознавчі зошити, 4(148)*, 878–897. Львів.

References

- Hoshovskij, V. (1971). *U istokov narodnoii muzyki slavian [The Sources of Slavs Folk Music]*. Moscow [in Russian].
- Kharchishin, O., Pastukh, N., Koval, V. (2019). Suchasnyi stan pobutuvannia folklornoi tradytsii ukraintsiv Moldovy: kalendarsko-obriadovi tsykl [The current state of life of the folk tradition of Ukrainians in Moldova: a calendar-ritual cycle]. *Narodoznavchi zoshyty [Ethnographic Notebooks]*, 4 (148), 878–897. Lviv [in Ukrainian].
- Klymenko, I. (2017). Ukrainska zymova makroarealohiia v konteksti sloviano-baltskoho rannotradytsiinoho melomasivyu (SBRM). Chastyna 2: Indeksovanyi reiestr zymovykh meloform [Ukrainian winter

- macroareology in the context of the Slavic-Baltic early traditional melody (SBRM). Part 2: Indexed register of winter meloforms]. *Problemy etnomuzykologhii [Problems of Music Ethnology]*, Iss. 12, 8–18; atlas A1–A7. Kyiv: <https://doi.org/10.31318/2522-4212.2017.12.132084> [in Ukrainian].
- Lukanyuk, B. (2008). Genezis kupalsko-petrovskogo melotipa s devyatislozhnoy strukturoy stiha [Genesis of the Kupala-Petrovsky melotype with a nine-syllable verse structure]. *Traditsionnyie muzykalnyie kul'turyi na rubezhe stoletiy: problemy, metody, perspektivy issledovaniya: Materialy Mezhdunarodnoy nauchnoy konferentsii [Traditional Musical Cultures at the Turn of the Century: Problems, Methods, Research Prospects: Proceedings of the International Scientific Conference]*, pp. 89–96. Moscow: RAM named after the Gnesins [in Russian].
- Lukashenko, L. (Comp.). (2006). *Tradyttsiini pisni ukrainsiv Pivnichnoho Pidliashshia: za materialamy ekspedyttsii 1999–2001 rokiv Larysy Lukashenko ta Halyny Pokhylevych [Traditional Songs of Ukrainians of Northern Podlasie: Based on the Materials of Expeditions of 1999–2001 by Larysa Lukashenko and Halyna Pokhylevych]*. Lviv: Kamula [in Ukrainian].
- Mironenko, J. (1992). Pro rozselennia khovrativ, tyvertsiv ta ulychiv (za muzychno- folklornymy danymy) [On the settlement of Croats, Tiverts and Ulyches (according to musical and folklore data)]. *Tretia konferentsiia doslidnykiv narodnoi muzyky chervonoruskykh (halytsko-volodymyrskykh) ta sumizhnykh zemel: Materialy [The Third Conference of Researchers of Folk Music of the Red Russian (Galician-Vladimir) and Adjacent Lands: Materials]*, 31–37. Lviv, (1992, April 1–5) [in Ukrainian].
- Pelina, H. (2017). *Tradyttsiina muzychna kultura Maramoroshchyny v aspekti etnokulturnoho pohranychchia [Traditional Musical Culture of Maramures Region in the Aspect of Ethnocultural Frontier]* [Dissertation of the candidate of art history (17.00.03)]. Kyiv: National Academy of Music named after P. I. Tchaikovsky [in Ukrainian].
- Pelina, H. (2015). Vesilni obriadovi pisni ta koliadky Maramoroshchyny: typolohiia etnomuzychnykh kordoniv [Wedding ritual songs and carols of Maramures region: typology of ethnomusical borders]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi muzychnoi akademii Ukrainy imeni P. I. Chaikovskoho: zbirnyk statei [Scientific Bulletin of the Tchaikovsky National Academy of Music of Ukraine: Coll. of Articles]*, 116, 128–136. Kyiv: NMAU named after P. I. Tchaikovsky [in Ukrainian].
- Popovich, K. F. (Ed.). (1997). *V zemle nashi korni. Istoriya, traditsii i folklor syol Danu, Kamenkutsa i Nikolaevka Glodyanskogo rayona. Issledovaniya i materialy [Our Roots are in the Ground. History, Traditions and Folklore of the Villages of Danu, Kamenkutsa and Nikolaevka, Glodyanskiy Region. Research and Materials]*. Chisinau: Shtiintsa [in Russian].
- Popovych, K., Chernega, K., Myronenko, Ya., Panko, V. and others. (Comp.). (1995). *Spivaie Sturzovka. Zbirka ukrainskoho ta moldavskoho folkloru sela Sturzovka Hlodenskoho raionu Moldovy [Sturzovka Sings. Collection of Ukrainian and Moldavian Folklore of the Village of Sturzovka, Glodeni District of Moldova]*. Chisinau [in Ukrainian].
- Skazhenyk, M. (2010). Meloheohrafichnyi landshaft baseinu Uborti (za materialamy richnoho obriadovo-pisennoho tsykladu) [Melogeographical landscape of the Uborti basin (based on the materials of the annual ritual-song cycle)]. *Problemy etnomuzykologhii [Problems of Music Ethnology]*, Iss. 5, 43–55; Atlas K9 – K13. Kyiv [in Ukrainian].
- Skazhenyk, M. (2011). *Etnomuzychnyi landshaft baseinu Uborti (za obriadamy ta pisniamy kalendarnoho tsykladu) [Ethnomusical Landscape of the Ubort Pool (According to Rituals and Songs of the Calendar Cycle)]* [Dissertation of the candidate of arts (17.00.03)]. Kyiv: National Academy of Music named after P. I. Tchaikovsky. 180 s. + Additions: 230 pp.: 232 notations, 32 maps [in Ukrainian].
- Smal, K. (2008). *Bukovyno, ridnyi kraiu. Ukrainski narodni pisni Pivdennoi Bukovyny [Bukovyna, the Native Land. Ukrainian Folk Songs of Southern Bukovina]*. Chernivtsi: Knyhy–XXI [in Ukrainian].
- Sokil, V. (1999). *Narodni pisni ukrainsiv Zelenoho Klynu v zapysakh Vasylia Sokola [Folk Songs of Ukrainians of the Green Wedge in the Records of Vasyl Sokol]*. Lviv: Institute of Ethnology of the National Academy of Sciences of Ukraine [in Ukrainian].
- Suprun-Yaremko, N. (2005). *Ukrainsi Kubani ta yikhni pisni: Monohrafiia [Ukrainians of Kuban and Their Songs: Monograph]*. Kyiv [in Ukrainian].
- Tiurikova, O. (1994). *Dynamika folklornoyi tradyciyi (pisennyi folklore ukraiyins'kyh pereselenciv Novosybirsk'kogo Pryobya) [Dynamics of Folklore Tradition (Song Folklore of Ukrainian Settlers of Novosibirsk Pryobya)]*. (Abstract of doctoral dissertation: Specialty: 10.00.02 «Musical Art»). Kyiv [in Ukrainian].
- Tyurikova, O. (1996). Poliska tradyttsiia u vesilnykh pisniakh ukrainsiv Sybiru (na materiali s. Morozovky Novosybirskoi oblasti) [Polissya tradition in wedding songs of Ukrainians of Siberia (on the material of the village of Morozovka, Novosibirsk region)]. *Polissia: Mova, kultura, istoriia: Materialy mizhnarodnoi konferentsii [Polissya: Language, Culture, History: Proceedings of the International Conference]*, 447–457. Kyiv [in Ukrainian].

Нотні приклади

1. Яблоана (Молдова: Глодяни)

♩ = 168 Впевнено

2. Вста-вай та й не спи, за-мі-тай дво-ри. Й гой, дай, Бо-жи!

2. Наславча (Молдова: Окниця)

♩ = 88 Невиразно

7. Та церк-ви й кос-тьо-ли, а в церк-вах – прис-то-ли. Гой, дай, Бой-жи!

3. Кодряни (Молдова: Окниця)

♩ = 78 Звучно

Гой, дай, Бо- /ї/ - жи! 1. Вста-вай-ти, ни сліг, дво-ри за-ме-тіт.

4. Берлінці (Молдова: Бричани)

♩ = 36 Тягнучи

Йа гой /йе/, дай, Бо/ї/ - жи/ги/!

1. Хва³ - лив - са пан ко - нем пе - ред ко - ро - лем.

5. Боросяни (Молдова: Дондюшани)

♩ = 60 Тягнучи

Гей, гей, 1. За жу - ри - ли - ся

го - ри й до - ли - ни. Гой, дай, Бо - [же]!

6. Стурзовка (Молдова: Глодяни)

♩ = 186 Звучно

1. За-жу-ри-ла-са кру-та-я й го-ра. Гой, дай, Бо-жи!

Шо й не вро-ди-ло жи-то-пше-ни-ця. Гой, дай, Бо-жи!

7. Марамонівка (Молдова: Дрокія)

♩ = 180 **Співно**
1)
1. Па-ни гос-по-да-рю, чи є ж ти до - ма? Ми в те - би.
Про-си тя й Гос - подь на по-ра-доч - ку й до се - би.
Про-си тя й Гос - подь на по-ра-доч - ку й до се - би.

8. Унгри (Молдова: Окниця)

♩ = 128 **Плутано**
Одна
1. А в го-ро-деч - ку вин-ни яб-лоч - ко. Й ду - на - ю,
Ду - на - ю - мо - ре, дів - чи - но - зо - ре, сир - день - ко.

9. Молдаванка (Молдова: Фалешти)

♩ = 96 **Поважно**
1. Доб - рий ве - чір вам! Чи ви ра - ді нам?
Вой, ко - ля - да, чи ви ра - ді нам?

10. Дану (Молдова: Глодяни)

♩ = 84 **Звучно**
1. Па - не гос - по - да - рю, йа на ва - шім дво-рю.
Ра - дуй - ся, Ра - дуй - ся, зем - не, Син Бо-жий на - ро - див - ся.

11. Первомайське (Молдова: Дрокія)

♩ = 84 **Звучно**
1)
1. Па - не гос - по - да - ру, ми на тво - їм дво - ру.
Ра - дуй - ся, Ра - дуй - ся, зем - ле, Син Бо-жий на - ро - див - ся.

12. Берлінці (Молдова: Бричани)

$\text{♩} = 96$ Просто

1. Доб-рий ве-чер, гос-по-да-рю! Чи прий-ма-еш ку-лю-ду?

Ра-дуй-ся, Ой ра-дуй-ся, зем-ле, Син Бо-жій на-ро-ди-вся.

13. Кодряни (Молдова: Окниця)

$\text{♩} = 41$

2. А ті-ї сьва-ті - ї кру-гом сто-ла сі-ли. Вра-ду-ва-ли-ся,

Вра-ду-ва-ли - ся йа всі сьва-ті - ї се-му Рож-дест-ву.

14. Дану (Молдова: Глодяни)

$\text{♩} = 108$ Просто

1. Йа в не-ді-лю ра-но всі дзво-ни дзво-ни-ли,

Ра-дуй-те-ся, Ви, всі сьва-ті-ї, гей, з сьва-тим Рож-дест-вом!

15а. Чапаївка (Молдова: Дрокія)

$\text{♩} = 72$ Звучно

1. Ой вста-вай, не спи, за-мі-тай дво-ри.

Сла-ва ї-сі на не-бе-сі.

15б. Кодряни (Молдова: Окниця)

$\text{♩} = 78$

1. Па-не-па-ноч-ку й гос-по-да-роч-ку! Сла-вин Гос-подь, сла-вині Син.

15в. Баронча (Молдова: Дрокія)

$\text{♩} = 96$ Поволі

1. Па-не гос-по-да-рю, й у-вста-вай, не спи.

Сла-ва йо Си-ну й на не-бе-сі!

16. Малиновське (Молдова: Ришкани)

$\text{♩} = 88$ Просто

2. А я зна - ю, шо він до - ма -
Си - дит су - бі на край сто - ла.

17. Проданешти (Молдова: Флорешти)

$\text{♩} = 108$ Просто

1. Щед - ри, щед - ри, щед - рі - воч - ка,
Над - ли - ті - ла лас - ті - воч - ка.

18. Проданешти (Молдова: Флорешти)

$\text{♩} = 144$ Звучно

1. Ой у - че - ра із - ве - че - ра
Пас - ла Ма - лан - ка два ка - чу - ра, // два ка - чу - ра.

19. Голяни (Молдова: Єдинці)

$\text{♩} = 168$ Звучно

1. Ай цу - па - цу - па, тут гро - шей ку - па, Ка - за - лай ма - ма,
шо гро - шей ни - ма, Ка - за - лай ма - ма, шо гро - шей ни - ма.

20. Первомайське (Молдова: Дрокія)

$\text{♩} = 152$ Спокійно

1. Ска - ка - ли ди - кі ко - зи Че - рез по - по - ві ло - зи.

21. Унгри (Молдова: Окниця)

$\text{♩} = 96$

1. Йа дов - га - я ло - - - зи - на, ло - зи - на
Йа всіх хлоп - ців по - би - ла, по - би - ла.

22.

Кодряни (Молдова: Окниця)

$\text{♩} = 96$ В темпі кроку

1. – На ден доб-рий, Жель-ман, на ден доб-рий, я - ко брат,
 На ден доб-рий, Жель-ма-но-ва, ше й бра-то-ва ро-ди-на.

23.

Наславча (Молдова: Окниця)

$\text{♩} = 108$ Виразно

1. – Го - роб - чи - ку - спад - ку, спад - ку,
 Чи бу - вав жи ж ти в сад - ку, в сад - ку?
 – Ой був, був. – Шо ж ти чув?

24.

Мошана (Молдова: Дондюшани)

$\text{♩} = 168$ Легко

1. Ой на Ї - ва - на, на Ку - пай - ла
 Ви - йшла Ма - ру - ся гар - но вбра - на // гар - но вбра - н[а].

25.

Марамонівка (Молдова: Дрокія)

$\text{♩} = 124$ Легко

1. А наш Ї - ван Ку - пай - ло з вир - би, з вир - би,
 А ти, Ї - ван - ку, при - йди, при - йди.

26.

Кодряни (Молдова: Окниця)

$\text{♩} = 124$ В темпі кроку

1. На Ї - вай - ла, на Ку - пай - ла!
 Шо наш Ї - ван ді - є? Греч - ку сі - є.
 За ним греч - ка зи - ли - ні - є.
 А Ї - ван на то - ку, А я ха - ту ми - ту.
 А в Ї - ва - на чор - ні бро - ви – За Ї - ва - на пі - ду.

* У 2-ій строфі реприз немає.

27.

Кодряни (Молдова: Окниця)

Грайливо
Duo
 1. Ой ли - ті - ла па - ва, на во - ро - тях впа - ла,
Una 1
 Ві - до - кри - ла ки - та - йоч - ку тай за - щи - би - та - ла,
 Ві - до - кри - ла ки - та - йоч - ку тай за - щи - би - та - ла.
Una 2
 2. Ой чи ви - йшла дів - ка, ой чи ви - йшов хло - пиц,
 Ой ви - йшла дів - чи - на - мо - ло - да дру - жи - на.
Una 2
 3. Па - ра чи ни па - ра - му - сим па - ру - ва - ти,
 Ой той Ко - ля у Ва - лю - сі бу - де но - чу - ва - ти.
 4. Пер - ву ніч - ку на при - піч - ку, а дру - гу на лав - ці,
 Тре - ту ніч - ку у са - доч - ку, у тім бар - ві - ноч - ку.

28.

Марамонівка (Молдова: Дрокія)

Легко
 1. Ой гай, гай, за - шу - мів гай.
 За - шу - мі - ла лі - щи - на, - Чо - гос ме - ні жаль.
 за - пла - ка - ла дів - чи - на:

29.

Стурзовка (Молдова: Глодяни)

Просто
 1. Над річ - ко - ю, над во - до - ю Кі - пит гор - щик з ло - бо - до - ю.

30.

Марамонівка (Молдова: Дрокія)

Весело
 1. Ой ле - ті - ла па - ва, на во - ро - та впа - ла,
 Шо та Лі - да, шо той Ві - тя - во - ни су - бі па - ра.

31а.

Малиновське (Молдова: Ришкани)

$\text{♩} = 174$ Звучно

1) $\text{♩} = 174$ Звучно

1. Йа сі-год-ня су-бо-точ-ка, сум-ний день,
Су-му-ва-ла мо-ло-день-ка ці-лий день.

1) $\text{♩} = 174$ Звучно

3.

31б.

Николаївка (Молдова: Синжеря)

$\text{♩} = 96$ Просто

$\text{♩} = 96$ Просто

1. Бу-ло лі-то, бу-ло лі-то, йа ти-пер-зи-ма,
(Й) По-сі-я-ла чор-но-бри-вці, - та й ни-ма.

31в.

Молдаванка (Молдова: Фалешти)

$\text{♩} = 72$ Просто

$\text{♩} = 72$ Просто

1. У-же ж мо-ї чор-но-брив-ці роз-цві-та-ють,
Йа вже ж мо-ю ру-су-ко-су й роз-плі-та-ють.

32.

Николаївка (Молдова: Флорешти)

$\text{♩} = 100$ Помірно

$\text{♩} = 100$ Помірно

1. Стань-те, мам-ко, про-тів ме-ни, Стань-те, мам-ко, про-тів ме-ни,
Та й на-пий-ти-ся й до ме-н[є].

33.

Николаївка (Молдова: Синжеря)

$\text{♩} = 84$ Звучно

Двос

$\text{♩} = 84$ Звучно

Двос

1. Вой з-за го-ри ві-тер ві-є, Вой з-за го-ри ві-тер ві-є,
Вой з-за го-ри ві-тер ві-є, З-за дру-го-ї Ва-ня ї-ди.

34. Наславча (Молдова: Окниця)
- ♩ = 184 Невпевнено*
-
- Йа в пер - ший раз, Йа в Бо - жий час!
-
- Бла - го - сло - ви, син - ку, В щас - ли - ву - ю го - дин - ку!
35. Николаївка (Молдова: Синжеря)
- ♩ = 166 Просто*
-
- Шо хті - ли - то зро - би - ли, Шо хті - ли - то зро - би - ли:
-
- З ті - та - па - ла - ни - цю, З На - ді - мо - ло - ди - цю.
- 36а. Луперія (Молдова: Ришкани)
- ♩ = 124 Рухливо*
-
1. Не плач, не плач, мо - я мам - ко, за мно - ю,
-
- Не за - бра - ла я всьо доб - ре з со - бо - ю.
- 36б. Молдаванка (Молдова: Фалешти)
- ♩ = 96 Легко*
-
1. Ку - да ру - та тай ка - ли - на зи - ли - нень - ка,
-
- Там хо - ди - ла то - та Же - ня мо - ло - день - ка.
37. Николаївка (Молдова: Синжеря)
- ♩ = 72 Звучно*
-
1. Сві - ти, мі - ся - чень - ко, ше яс - на зо - ра
-
- Й на ту ву - ли - чень - ку, де жи - є в до - ва.

38.

Молдаванка (Молдова: Фалешти)

♩ = 140 Рухливо

2. Ку - ди бат ь - ко і - шов, Там ва - си - льок зи - йшов,
 Ку - ди маг - ка і - шла, Ту - да мнят - ка зи - йшла,
 Ку - ди маг - ка і - шла, Ту - да мнят - ка зи - йшла.

39.

Старі Шальвіри (Молдова: Дрокія)

♩ ≈ 168 Rubato

Встань, ма - му - ню, встань, ма - му - ню, Та ска - жи, ко - ли ти
 до насв гос - ті при - йдеш: Чи на Пас - ку, чи на Різд - во?
 Та й ког - ро - ю ти стеж - ко - ю, ма - му - ню, при - йдеш?
 Шоб ми то - бі ту стеж - ку про - по - ло - ли,
 Шоб ми, ма - му - ню, то - бі ту стеж - ку про - сте - ли - ли.
 Та ска - жіг, ма - му - ню, як до вас пі - ді - йти?
 Та де ва - ше ві - кон - це, шоб до вас за - гля - ну - ти?
 Та де ва - ші двер - ця - та, шоб до вас пі - ді - йти?
 Та про - шай - те, ма - му - ню, мо - же, ми вам
 шос не вго - ди - ли, Та про - шай - те, ма - му - ню, мо - же, ми вам
 на вре - мя шось не по - да - ли. Ма - му - ня на - ша
 доб - ра на - ша, Ма - му - ня на - ша прав - да на - ша,
 Ма - му - ня на - ша ми - ла на - ша. Під - ні - міт - ца,
 ма - мунь - ко, під - ні - міт - ца, [...] * Та стань - те тай по - ди - віт - ца,
 ма - му - ню, На ко - го ви то всьо ли - ша - є - те?

* У наступному рядку не чути мелодію

40.

Марамонівка (Молдова: Дрокія)

♩ ≈ 168 Rubato

Ма - мо мо - я, ма - мо мо - я, за - сту - па мо - я!
 Ма - ма мо - я, жа - ло - ба мо - я! Вста - вай, ма - мо, вста - вай,
 та по - ка - жи ми - ні, та ска - жи ти ми - ні, Як жи ми - ні, ма - мо,
 біз те - бе даль - ше жи - ти. Ма - мо мо - я, ма - мо мо - я,
 ти ра - нень - ко вста - ва - ла та нам їс - ти ва - ри - ла.
 А я на те - бе, ма - мо, ді - ти ли - ша - ла, А я на те - бе, ма - мо,
 на - ді - ю ма - ла. Ма - мо мо - я, ма - мо мо - я,
 ду - же до - ро - га. Я вже по - над те - бе, ма - мо,
 май жа - ло - би не бу - ду ма - ти. Ти мо - я, ма - мо,
 прав - да до - ро - га, Ти ме - не, ма - мо, за - сту - па - ла.

Vasyl Koval<https://orcid.org/0000-0002-3562-8899>

Львівська національна музична академія ім. М. В. Лисенка
 вул. О. Нижанківського, буд. 5, Львів, 79005 Україна
 +380 050 610 3425, e-mail: vmk333@ukr.net

Ritual folk vocal art of Ukrainians of Northern Moldova: Transformation and Modification Processes

One of the most important tasks of modern Ukrainian ethnomusicology is fixation and study of traditional musical culture not only in our country but also abroad: in Ukrainian ethnographic lands as well as in remote corners of other countries, where Ukrainians are compactly settled. Considerable scientific progress has already been made in this area.

Today we have a number of scientific achievements on the materials of traditional music of Ukrainians in the north of Moldova. However, the problem of presenting a more detailed melotypological picture of traditional, in particular ceremonial and especially vocal creativity, that still exists in these areas in active or at least passive forms, remains relevant.

Given this, most typical ritual melodies of Ukrainians of northern Moldova, recorded by O. Kharchyshyn and N. Pastukh during 2005-2009 in 41 villages and two cities of ten districts of the region and submitted to collection "Folklore of Ukrainians in northern Moldova: songs and recitatives", are the object of this research. Also considered is a number of melodies, which transcripts were provided for musical editing by the authors of this study, but were not included in the collection. Melotypes of folk vocal works, which serve the calendar and family-ritual genre cycles are subject of study. The main goal is to determine the modification and transformation processes in the analyzed melotypes, to identify what is common and different in comparison to the analogues of Ukrainian traditional music in general.

Almost the entire genre spectrum of ceremonial folk vocal melodies inherent in Ukrainian traditional music culture has been recorded in Moldova: carols (kolyadka, shchedrivka), malanka, spring songs (haivkas), Kupala, baptismal, wedding, mourning and funeral songs. Ukrainians in Moldova have both child and adult folk music culture.

The present state of life of folk vocal works of Ukrainians in the north of Moldova from the ethnomusicological point of view generally testifies to the typological commonality with the traditional folk music culture of the Ukrainian people. The unity of this culture is manifested even in common modification and transformation processes of typical musical-rhythmic forms and their components. Of course, there is a slight difference, as a result of assimilation transformations caused by foreign nation influences and, accordingly, the gradual loss of ethnic identity.

Therefore, Ukrainians of Moldova were not only able to preserve the achievements of their nation in the development of traditional musical culture (often only in passive memory, however, and, of course, with minor elements of assimilative influence, which is manifested primarily in intonation melodic inversions and inter-ethnic community of melodies), but also to multiply them through the assimilation and cultivation of foreign ethnic sacramental acquisitions. As a result, they were able to create their own unique multi-vector folk music style.

Keywords: musical folklore, Ukrainians of the north of Moldova, transformational-modification processes.

Василь Коваль

<https://orcid.org/0000-0002-3562-8899>

Львівська національна музична академія ім. М. В. Лисенка

вул. О. Нижанківського, буд. 5, Львів, 79005 Україна

+380 050 610 3425, e-mail: vmk333@ukr.net

Обрядный фольклор украинцев севера Молдовы: трансформационно-модификационные процессы

Одной из сверхважных задач современного украинского этномузыковедения является не только фиксация и исследование традиционной музыкальной культуры в нашем государстве, но и за его пределами: как на украинских этнических землях, так и в отдаленных уголках других государств, где компактно проживают украинцы. В этой сфере уже достигнут определенный прогресс.

На сегодня имеем ряд научных достижений и на материалах традиционной музыки украинцев севера Молдовы. Но проблема воссоздания более развернутой мелотипологической картины традиционного, в частности обрядового, прежде всего вокального творчества, бытующего до сих пор на этих территориях в активной или хотя бы пассивной форме, продолжает оставаться актуальной.

С учетом этого для научных изысканий объектом исследования избраны наиболее типичные обрядовые напевы украинцев севера Молдовы, записанные О. Харчишин и Н. Пастух в течение 2005–2009 годов в 41 селе и двух городах десяти районов региона. Эти материалы, вошедшие в сборник «Фольклор украинцев севера Молдовы: песни и речитативы», и послужили фольклористической базой для исследования. Кроме того рассмотрен и ряд напевов, транскрипции которых были предоставлены для музыкального редактирования автору этой статьи, но не вошли в сборник.

Предмет изучения – мелотипы народно-вокальных произведений календарно- и семейно-обрядовых жанровых циклов. Основная цель – определение модификационно-трансформационных процессов в рассматриваемых мелотипах, выявление в них сходства и различий в сравнении с аналогами украинской традиционной музыки.

На территории Молдовы зафиксирован почти весь жанровый спектр обрядовых напевов, характерных для украинской традиции: колядки, шедровки, маланка, веснянки (гаивки), купальские, крестильные, свадебные, причитания и похоронные песни. У украинцев Молдовы присутствует народно-музыкальная культура как взрослых, так и детей.

Состояние бытования народно-вокальных произведений украинцев севера Молдовы на современном этапе с этномузыковедческой точки зрения свидетельствует о типологической общности с традиционной народно-музыкальной культурой украинского народа. Это единство проявляется даже в подобии модификационно-трансформационных процессов типовых музыкально-ритмических форм и их составляющих. Ясно, что вследствие ассимиляционных преобразований, вызванных инонациональными влияниями, и, соответственно, постепенной потерей этнической идентичности, такие процессы отличаются, хоть и незначительно.

В целом украинцы Молдовы не только смогли сохранить до наших дней достижения своей нации в сфере традиционной музыкальной культуры (правда, преимущественно в пассивной памяти и, несомненно, с незначительными элементами ассимилятивного воздействия, что прежде всего проявляется в ладо-интонационных мелодических оборотах и межэтнической общности ряда мелотипов), но и приумножить их, благодаря усвоению и культивированию иноэтнических са크раментальных достижений, которые могут быть объектом отдельных научных изысканий. Результатом стало то, что украинцы Молдовы создали свой неповторимый многовекторный народномузыкальный стиль.

Ключевые слова: музыкальный фольклор, украинцы севера Молдовы, трансформационно-модификационные процессы.

Стаття надійшла до редакції 09.09.2020 р.